

1.ÜNİTE: SOSYOLOJİYE GİRİŞ

1.Konu: Sosyolojiyi Tanıyalım

* Sosyoloji, birlikte oluş bilgisidir. Yani toplum bilgisidir.

Sosyolojinin Konusu:

- Toplumun yapısını oluşturan gruplar
  - Gruplar
  - Kurumlar
  - Sınıflar
  - Nüfus
  - Kültür
  - Toplumsal olaylar
-
- Sosyoloji, toplumu bilimsel yöntemle inceleyen, olayları açıklayan,değişim ve gelişimi ele alan kuramlar geliştiren bilimdir.

Sosyal Kurumlar:

- 1)Aile
- 2)Ekonomi
- 3)Eğitim
- 4)Hukuk
- 5)Siyaset vb

Sosyolojinin Amaçları:

- 1) Toplumlari anlamak
- 2) Toplumsal deęiřimi açıklamak
- 3) Toplmlar arası benzerlikleri saptamak
- 4) Gelecekteki olaylarla ilgili öngörüde bulunmak

Toplumsal Olay: Toplumda, tek tek ortaya çıkan ve belli bir sürekliliği olan değişmelerdir. Bireyin dışında olur ve kendini zorla kabul ettirir. Zaman ve yer bellidir. Ölçülebilir ve istatistiği yapılabilir. Ör: tren kazası, evlenme vb

Toplumsal Olgı: Aynı türden bir çok olay ve değişimdir. İnsanlarda maddi ve manevi baskılar oluşturur. Soyut ve geneldir. Ör: göç, kentleşme, sanayileşme, evlilik, boşanma vb

Yaklaşımlar

İndirgemeci: Toplumsal olay ve olgular tek unsura bağlıdır. Ör: Ekonomi, coğrafi koşullar, ırk vb

Bütüncü: Toplumsal olay ve olgular bir çok unsura bağlıdır. Ör: siyasi-hukuki-tarihi

2.Konu: Toplumu Oluşturan Ögeler

* Toplum, ilişkiler ağıdır. Örgütlüdür. Toprak parçası bellidir. Her toplumun kültürü vardır. İnsanları arasında karşılıklı ilişki vardır. Topluluklar toplum değildir.

- 1) Toplumsal Kurum: Nesiller boyu devam eden, kalıcı kural,düşünce ve uygulamalardan oluşan bütündür. Eğitim-hukuk-aile-din
- 2) Kuruluş: Amaçlı örgütlenmedir. Ör: STK, vakıf, sendika vb
- 3) Toplumsal grup: İş birliği grup oluşmasına neden olur. Grup üyeleri etkileşim içindedir. Roller ve statüler vardır. Bir amaç vardır. Değer ve normları vardır. Göreli süreklidir. Ör: şirket, arkadaş grubu vb
Hareketlidir. Uyum ve bütünleşme sürekliliğini sağlar.
Grup bilinci vardır.

Amaçları:

- İhtiyaç
- Dayanışma
- Toplumsallaşma
- Bağlılık duygusu
- Yakınlık duygusu
- Yetenek

İşlevleri:

- Biz duygusu
- Sosyalleşme
- Bilgi, görgü ve yetenekleri geliştirme
- Güven duygusu

Grup Çeşitleri:

<u>İlişki Biçimi</u>	<u>Büyüklik</u>	<u>Kuruluş Biçimi</u>	<u>Süreleri</u>
-Birincil	-Küçük	-Resmi	-Sürekli
-İkincil	-Büyük	-Resmi olmayan	-Geçici

Katılma İsteği

- Zorunlu
- İsteğe bağlı

3.Konu: Sosyolojinin Doğuşu

Fransız devrimiyle birlikte toplumu yeniden inşa etme ihtiyacı duyuldu. Yeni fikirler ortaya çıktı. Rönesans, aydınlanma, teknoloji, sanayi devrimi, kapitalizm sosyolojinin bilim haline gelmesine neden olmuştur.

Milliyetçilik: Milliyetçilik akımı ulusal devletlerin kurulmasına yol açtı.

Ulusal egemenlik: Cumhuriyet ve demokrasi gelmelidir. İnsan hakları (Hürriyet, mülkiyet, güvenlik) gelmelidir.

Sanayi devrimi: Yeni kaynaklar üretimi arttırdı. Makineleşme, nüfus ve ulaşım ihtiyacı arttı. Sermaye birikimiyle kapitalizm ortaya çıktı. Toplumsal sınıflar oluştu.İşçi sınıfının ortaya çıkmasıyla sosyalizm doğdu.

Sosyolojiye Katkı Sağlayan Sosyologlar

Saint Simon: Sosyolojinin öncüsüdür. Toplumsal olaylar doğa bilimleri yöntemiyle incelenmelidir. “Endüstri toplumu” kavramını ilk kullanan kişidir.

Auguste Comte: Sosyoloji sözcüğünü ilk kullanan kişidir. Toplumsal olaylar neden sonuç ilişkisiyle açıklanır. Bütünselci yaklaşımı temel alır.

- **Sosyal statik:** Sosyal yapı
- **Sosyal dinamik:** Toplumsal değişim
- **Üç hal yasası:**
  - 1) **Teolojik aşama:** Olayların nedeni doğa üstü varlıklardır.
  - 2) **Metafizik aşama:** Olayların nedeni soyut güçlerdir.
  - 3) **Pozitivist aşama:** Olayların nedeni bilimsel yasalardır.

Emile Durkheim: Sosyoloji kolektif bilinçle alakalıdır. Toplumsal yaşam toplumsal olgularla açıklanır. Toplumlar dayanışma sayesinde bir arada durur. Sosyoloji toplumu fizik biliminde olduğu gibi bir nesne olarak ele alıp incelemelidir.

Max Weber: Düşünce ve inançlar toplumsal değişimde etkilidir. Bireylerden hareket etmek gerekir. Psikoloji ile sosyolojiyi birleştirmiştir.

Le Play: Mikro sosyoloji- İşçi aileleri

Araştırma Yöntemleri:

- Tümdengelim (Ekonomi)
- Tümevarım (İntihar)
- Analoji (Seçim)
- Birleştirici

Veri Toplama Teknikleri

- Gözlem (kendi doğal şartları)
- Anket (duygu,düşünce)
- Monografi (küçük grup, özel olay)
- Sosyometri (özel anket)
- İstatistik (matematiksel dil)
- Örnek olay incelemesi

Ziya Gökalp: Türkçülük

Prens Sabahattin: Bireycilik

Mübeccel: Toplumsal yapı

2.ÜNİTE: BİREY VE TOPLUM

1.Konu: Sosyalleşme

Sosyalleşme, doğumdan sonra topluma adapte olma sürecidir. Ailede başlar, okul, arkadaş grupları, iş hayatı ve kitle iletişim olarak devam eder.

Sosyalleşme Araçları:

- 1) Aile
- 2) Arkadaş grupları (ortak ilgi,değer,gelir düzeyi)
- 3) Medya (rol model)
- 4) İş hayatı ve okul (kurallar)

Sosyalleşme Dönemleri

Çocukluk: Mutlu, olumlu ortam, geniş aile, eğitim ve zengin uyarıcılar önemlidir.

Gençlik: Olumlu davranış geliştirme ve kişilik modeli önemlidir.

Yaşlılık: Ekonomik sıkıntı ve uzaklaşma olumsuz yönde etkiler.

- Birey toplumun değerlerini içselleştirerek sosyalleşir. Uygun davranış ve kültür öğrenilir. İlişkiler artar, uyuşmazlıklar azalır.

2. Konu: Toplumsal Statü- Rol- Saygınlık

Konum: Bireyin toplumdaki vaziyetidir. Sosyal pozisyon. Sınıflar konumu belirler.

Statü: Konuma uygun rolü gerçekleştirmedeki başarıya göre derecelendirmedir. Kimliktir. Toplum tarafından belirlenir. En az bir statü vardır. Bunlardan bir tanesi anahtar statüdür. Hayat tarzını etkiler. Doğuştan , sonradan, resmi ya da resmi olmayan çeşitleri vardır.

Sosyal saygınlık: Bireye ilişkilerinde üstünlük sağlayan durumdur. Statü ya da kişisel özelliklerle elde edilir. Statü geçici, kişisel saygınlık sürekliidir.

Rol: Topluma uyum sağlamak için takip edilen yol, yapılan faaliyettir. Toplum tarafından bireyin statüsüne göre belirlenir. Statü değişirse rol de değişir.

- **Rol çatışması:** Bireyin sahip olduğu rollerden hangisine uygun davranış yapacağına karar verememesidir. Ör: Subayın aile fertlerine asker gibi davranması. İşsizlik, çeşitli işlerde çalışmak, geçici roller de rol çatışmasına neden olur.
- **Rol pekişmesi:** Bir rolün diğer rolü yerine getirmeyi kolaylaştırmasıdır. Ör: Anaokulu öğretmenin iyi bir anne olması.

Not: İdeal rol beklenen, gerçek rol gerçekte olandır.

3. Konu: Toplumsal Değer Ve Normlar

Toplumsal değerler , toplumda oluşan ortaklaşa düşünce ve kuralları uygulama biçimini yansıtan ölçütlerdir. Ahlaka ve inanca dayanır. (gelenek-görenek)

Toplumsal normlar, toplumun davranışlarına karar veren, yaptırımlarla desteklenen kurallardır. Ceza ve ödül vardır.

Resmi normlar: Yasa, hukuk , yönetmelik

Resmi olmayan normlar: Dini ahlaki kurallar, örf ve adetler

Normlar – Değerler

- Normlar, belirli kurallarla nelerin yapıp nelerin yapılmayacağını gösterir.
- Normlar özeldir, somuttur ve emredicidir.
- Normlar değerlere dayanır.
- Değerler , isteneni gösterir.
- Değerler geneldir, normları kapsar.

Toplumsal kontrol: Bireylerin toplumsal değerlere uygun biçimde davranmalarını sağlayan düzenlemelerdir. Toplumun varlığını sürdürmesi amacıyla uygulanır. Devlet en büyük otoritedir.

- **Resmi kontrol:** Yazılı kanunlar, hukuk
- **Resmi olmayan kontrol:** Din , ahlak

4.Konu: Toplumsal Sapma

Bireylerin toplumsal normlara uymamasıdır. (anomi)

Sebepler:

- Uygun olmayan sosyalleşme
- Yaptırımların zayıflığı
- Aşırı baskı
- Temel kurumlarda değerlerin çatışması
- Kültürel çatışmalar
- Hızlı toplumsal değişim
- Psikolojik nedenler, ekonomi, savaş, doğal afetler

5.Konu: Hak ve Görevlerimiz:

Hak: Hukukun gerektirdiği kazançtır.

Sorumluluk: Kişinin kendi davranışlarının sonuçlarını üstlenmesidir.

3.ÜNİTE: TOPLUMSAL YAPI

1.Konu: Yapı

Toplumsal yapı, toplumsal ilişkilerin bütünüdür. Nüfus, ekonomi, eğitim, din , hukuk anlayışı etkiler. Nüfus dağılımı yatay yapı, sınıflar dikey yapıdır.

Fiziki yapı: Toprak parçası, iklim, coğrafya, kaynaklar, nüfus dağılımı, köy kent dağılımı

Kültürel yapı: Sosyal ilişkiler ağı, ilkeler, değerler, statüler, roller

Köy: Tarım ve hayvancılık yapılan, doğal çevreye bağımlı, kapalı yerleşim şeklidir.

Kent: Büyük nüfuslu, çok sayıda iş kolu olan , sanayi ve hizmet sektörünün yoğun olduğu yerleşimdir.

Sayfa 44 şema

Metropol: Sanayi, ticaret, kültür ve yönetim merkezleridir. Merkez ve çevre birimlerden oluşur. Uydu kentler metropole bağlıdır.

Millet: Fransız İhtilali'nden sonra kapitalizmle beraber kurulan, kendine özgü sembolleri ve kültürü olan topluluktur.

Milliyetçilik: Ulusa ait değerlere sahip çıkan, bir amacı olan aidiyet düşünce akımıdır.

Atatürk'ün Millet Anlayışı

Ortak kültür üzerine kurulu, ortak geçmişı olan, vicdanları ve zihinleri birleştiren ortak bir dili olan, beraber yaşama arzusu olan, miraslarını koruyan topluma millet denir.

Halkçılık: Hakları olan. Halk= Yurttaş + Ortak Kültür

Sömürüye karşı olmak, birlik olmak.

Atatürk'ün Milliyetçilik Anlayışı: Bağımsız, mutlu, çağdaş, diğer milletlerle uyumlu bir milliyetçilik anlayışıdır.

2.Konu: Toplumsal Etkileşim Biçimleri

İnsanlar arasındaki etki tepki sürecine toplumsal etkileşim denir.

a) Mübadele: Sosyal alışveriştir. Destek, fikir, yardım. Kökeninde çıkar ve beklentiler vardır. Bencil olmayanlar faydanın karşılığını verme zorunluluğu hissederler.

b) İş birliği: Hedefe ulaşmak için birlikte çalışmaktır. Ör: İnşaat

c) Rekabet: Ödül için yarışmaktır. Ör: Spor

d) Çatışma: Rekabet zıtlasmaya dönüşünce çatışma olur. Ör: Savaşlar

e) Uyum: Çatışmaları önlemeye yönelik davranışlardır. Ör: Evlenme

f) Benzeştirme: Başka bir davranış örüntüsünü kabul edip uygulamaktır. Eğitim-zorlamak

g) Uyarlama: Adaptasyondur. Göç edenler.

3.Konu: Toplumsal Tabakalaşma

Servet bakımından birbirine yakın insanların oluşturduğu bütünlüğe tabaka denir. Alt – orta – üst

Sayfa 53 şema

Kapalı tabakalaşma: Tabakalar arası geçiş yasaktır. Kapalı toplumlarda görülür. Ör: Kast ve kölelik sistemi

Hindistan: Din adamları, asker, toprak sahibi, tüccar, zanaatçı, işçi, diğerleri (parya)

Antik Yunan: Kölelik

Yarı kapalı tabakalaşma: Geçişler kısmen yasaktır. Yasalar değil gelenekler kısıtlar. Ör: Ortaçağ, Kral izin verirse..

Açık sınıf tabakalaşması: Geçiş serbesttir. Sanayileşmiş toplumlarda görülür. Ekonomi önemlidir.

4.Konu: Toplumsal Hareketlilik

Toplumsal hareketlilik, mekan ve statü değişikliğidir. Olanaklar buna mecbur bırakır.

a) Yatay hareketlilik: Aynı tabaka içinde olur. Ör: Bakkal - manav, tayin..

b) Dikey hareketlilik: Tabakalar arası olur. Ör: Eğitimle iyi bir iş, piyango, iflas..

4.ÜNİTE: TOPLUMSAL DEĞİŞME VE GELİŞME

1.Konu: Toplumsal değişme ve gelişme

Toplumsal değişme, bir toplumun değerlerinde, kurumlarında ve yapısında bir durumdan başka bir duruma geçiştir.

Belli bir zamanda, fiziksel ve kültürel çevrede yaşanır. Değişme süreci ileri ve geri doğru olabilir. Sayfa 63 Etkinlik

Toplumsal Değişmeyi Etkileyen Faktörler

- Fiziki çevre
- Ekonomi
- Modernleşme
- Küreselleşme
- Teknoloji
- Kültür
- Demokratikleşme
- Demografi
- Kitle iletişim araçları

Demografi: Bir toplumun yapısı, nüfusu, durumunu zaman ve mekan yönünden inceleyen bilimdir.

Kültür

Maddi Kültür: Fabrika, makine, araç gereç

Manevi Kültür: Gelenek görenek

Maddi kültür evrensel, manevi kültür ulusaldır. Manevi kültür çeşitli ise maddi kültür kolay gelişir.

Not: Kültürleme, kültürlenme, eritme potası

2. Konu: Bilim, Teknoloji, Modernleşme, Küreselleşme

İnsanların doğayı kontrol altına almak için kullandıkları bilgi, araçlara teknoloji denir.

Sanayileşme ile büyük toplumsal değişme yaşanmıştır. Tarımda makineleşme ve dikey hareketlenme artmıştır. Eğitim önem kazanmıştır.

İnsanlar arası duygu, düşünce ve bilgi alışverişine iletişim denir. Kitle iletişim araçları haberleşmeyi üst seviyeye taşımıştır. Dünya küçülmüştür. Evrenselleşme yaşanmıştır. Kültürel farklılıklar azalmıştır.

Sayfa 70-71 Etkinlik

Modernleşme: Geleneksel toplumdan modern topluma doğru toplumsal değişim sürecidir. Getirileri; şehirleşme, insan hakları, demokratikleşme, meslekte profesyonelleşmedir.

Az gelişmiş ülkeler modern toplumları örnek alarak değişir. Bu da küreselleşmeye yol açar. Küreselleşme ortak bir kültür oluşturur. Uluslar ayrıcalıklarını kaybeder. Küreselleşme siyasal, ekonomik, kültürel ve ticari bağımlılık oluşturur.

Sayfa 72 Etkinlik

3. Konu: Toplumsal Gelişme ve Öğeleri

Toplumsal gelişme toplumsal kurumlarda olan çok boyutlu ve ileri doğru değişimdir. Tarım, sanayi, teknoloji gelişir. Üretim artar. Gelir dağılımı adil olur. Sağlık hizmetleri ve kültürel etkinliklerin niteliği artar. Hoşgörülü ortam girişimciliği teşvik eder. İnsan hakları değerler krizini azaltır. Hukukun üstünlüğü kişisel hak ve özgürlüklerin devlete karşı korunmasıdır. Bütünleşme tehlikeye karşı çıkar ilişkisidir.

Sayfa 76-79 etkinlik

Atatürkçülük: Türk toplumunun düşünce temelini oluşturan kurallar bütünüdür. Toplumun uyumu ve düzeni için uygulamalarla güçlendirilmiştir. Milli devlet ve çağdaş düşünme sistemi bağımsız Türk uyanışıdır. Evrensel kültüre yok olmadan ayak uydurmak Atatürkçü düşünce sistemi ile olur. Otoriter teokratik sistemden özgür, laik ve akılcı bir sisteme geçilmiştir. Atatürkçülük Türk kültürünün bir ürünüdür. 1920'den sonra Türkiye batının yaşadığı mücadeleleri yaşamadan özgür, çağdaş toplum bilincini kazanmıştır.

Sayfa 81 Etkinlik

4. Konu: Toplumsal Çözölme

Toplumsal çözölme költür ögelerinin birbirini tamamlamayaması, düzeni sağlayacak otorite olmaması, toplumsal davranış alışkanlıklarındaki uyumsuzluktur.

Anomi: Kuralsızlıktır. Kaynağı modern toplumun psikolojik etkileridir.

Normların çatışması: Hayaller – gerçekler, kuralla yükselen insan sayısı az, diğlerleri yasa dışı para kazanma yolunda.

Toplumsal Çözölmenin Etmenleri

- **Tabakaların Farklılaşması:** Üst ve alt tabaka arasında uçurum olmasıdır.
- **İnsan hak ve özgürlüklerinin kısıtlanması:** Ayrımcılık
- **Örgütlenme yetersizliği:** Mesleki örgütlenme
- **Demokratik kurumlaşma yetersizliği:** Grupların çıkarları gözetilmeli
- **Milli birlik bilincinin zayıflaması:** Aile, dil, eğitim ve ekonomideki bozukluk bunu tetikler.

Tedbirler:

- Suç oranının azaltılması
- Kurumların işlevsel olarak düzenlenmesi
- Yurtta güven ortamı
- Adil gelir dağılımı

5. ÜNİTE: KÜLTÜR VE TOPLUM

1. Konu: Kültürün Anlamı

İnsan davranışlarını öğrenerek kazanır. İnsanların örgütlenmiş haline toplum denir. Her toplumun bir kültürü vardır. Dil, davranış ve alışkanlıklar kültürü etkiler.

Kültürün Boyutları:

- 1) Düşünce
- 2) Normlar
- 3) Madde

Niçin? Bilişsel boyutla alakalı değerler, anlam kodları ve idealler.

Nasıl? Davranışsal boyut, kurallar, davranışlar.

Ne? Araç-gereç, coğrafya, doğal kaynak.

Örfler (Zorunlu normlar- sadakat, analık, babalık)

Adetler (Uzun sürede oluşan davranışlar- bayram, misafirlik, yemek)

Görenek (Bölgesel davranış örnekleri)

Kültürün Çeşitli Anlamları

Sosyal miras: Birikimlerin toplamı

Hayat biçimi: Toplumun yaşam biçimi

İdealler: Kurallar, gruplar

Çevreye uyum: Yaşam koşullarına uyum sağlamak

Eğitim: Öğrenilen davranış örüntüleri

Oluşum: İnsanın yarattığı şey

Düşünüş: Düşünce sistemi

Simge: Semboller

Bütüncü kuram: İnsanın öğrendiği bilgi, yetenek, alışkanlık

Bilimde Kültür: Uygarlık

Beşeri alanda kültür: Eğitim

Estetik alanda kültür: Sanat

Maddi alanda kültür: Üretim

Eğitimde kültür: Zihinsel olgunluk (Zeka-davranış uyumu)

Atatürk'e göre kültür uygarlıktır. Devlet fikir ve ekonominin toplamıdır. Devletin temeli okumak, ulus olmak ve sanattır.

2. Konu: Kültürün  geleri

Dil, tarih, sanat

Taşıyıcısına ve egemenlik alanına göre kültür:

- 1) Bireysel kültür
- 2) Yöresel kültür
- 3) Ulusal kültür (yeme-içme)
- 4) Bilim ve felsefe gibi evrensel kültür

Ziya Gökalp

Hars: Ulusal kültür, doğa ve temel.

Medeniyet: Bilim, akıl. Evrensel, yapay, harstan doęar.

Kültür  e itleri

Maddi kültür: Mimari, araç-gereç, giysi

Manevi kültür: Düşünce biçimleri

Birbirlerini etkiler.  r: Teknoloji i  ve ev hayatını etkiler.

Kültürel gecikme: Maddi kültür deęişimine yeti ememektir.

Sayfa 99 Etkinlik

3. Konu: Kültürün Toplumdaki Yeri

Kültürün kazanılması: Kültür toplumsallaşarak ve eēitimle kazanılır. Aile eēitimi, okul eēitimi, sanat eēitimi...

Kültüre katılma:

1) **Genel unsurlara katılma:** Dil, hukuk kurallarına katılmadır.

2) ** zel unsurlara katılma:** İlgisi ve yeteneklerine göre gruplara katılma ve meslek edinmedir.

3) **Se eneklerle katılma:** Etkinliklere katılmadır.

Sayfa 103 Kültür-sanat, kültür-dil, kültür-eēitim

Kültürün  zellikleri

- G relidir
- Tarihseldir
-  ērenilir
- Deēiřkendir
- Toplumsaldır

4. Konu: Kültürle İlgili Temel Kavramlar

Kültür Şoku: Yabancı bir kültürle karşılaşınca yaşanan reaksiyondur.

- **Balayı dönemi:** Her şey ilgi çekici ve farklı gelir.
- **Huzursuzluk dönemi:** Uzun süre kalıcı olmanın farkına varmaktır.
- **Anlama ve alışma:** Zamanla olur
- **Bütünleşme ve kabul dönemi:** Yeni ortam ev gibi hissedilir.

Not: Öğrenciler bunu sık yaşar.

Kültür Yozlaşması ve Kültür Emperyalizmi

Emperyalizm: Siyasi ve ekonomik egemenliktir. Buna istinaden kültür politikaları geliştirilir.

Kültürel yozlaşma: Kültürel öğelerde bozulmadır. Olumlu ve olumsuz olabilir. Olumlusuna kültürleşme denir. Ulusal kültür politikaları geliştirilmelidir.

Kültürel asimilasyon: Bir kültürün başka bir kültürü yok etmesidir.

Etnosantrizim: Kendi kültürünü yüksek görmektir.

Kültürel rölativizm: Kültürler dışarıdan yargılanamaz.

Popüler kültür: Bireyleri etkisi altına alan, onlarda düşünce kalıpları oluşturan, bireyi yönlendiren, buyurucu kültürdür.

Halk kültürü: Doğal yaşantı içinde oluşan karakteristik kültürdür.

Alt kültür: Azınlık

Karşı kültür: Genele karşı

Yüksek kültür: Sanat

Sayfa 108 Etkinlik

5. Konu: Kültürel Tutumlar

Farklı kültürlerle karşı geliştirilen tutumlardır. Küreselleşme ve teknolojinin gelişimi kültürel tutumları etkiler. Kültürel çeşitlilik bir zenginliktir. Manevi kültür korunmalıdır. (Japonya)

6.ÜNİTE: TOPLUMSAL KURUMLAR

1.Konu: Kurum ve Kurumların İşlevleri

Temel toplumsal kurumlar: Aile, eğitim, ekonomi, siyaset, din

Sayfa 119 etkinlik

Toplumsal kurum, bir amaç için örgütlenmiş, maddi manevi ögeler toplamıdır. Amacı ihtiyaçları karşılamaktır. Statü ve roller belirlenir.

Sayfa 120 etkinlik

Toplumsal Kurumların İşlevleri

- Davranış eğitimi verir.
- Birbirlerine destek olur.
- Toplumun devamını sağlar.
- İş birliği ve dayanışmayı sağlar.
- Zamanla değişir.
- Açık ve örtük işlevleri vardır. (okul çalışma hayatından alı koyar)

Sayfa 121 etkinlik

2.Konu: Aile Kurumu ve İşlevleri

Aile , toplumun en küçük örneğidir. Her toplumda farklı aile kültürleri vardır. (Kubtzlar) Aile, toplumsal huzurun kaynağıdır. Aile , bebeklik ve çocukluk dönemi öğrenmenin söz konusu olduğu ilk toplumsallaşmadır. İkinci toplumsallaşma iş, okul medya ve akran gruplarıdır.

Ailenin işlevleri: Temel ihtiyaçlar, eğitim, neslin devamı

3.Konu: Evlenme, Boşanma, Ailenin Sürekliliği

Evlilik yaşam boyu sevgi, güven, sadakat, şefkat benzeri ihtiyaçlardan dolayı oluşturulan yasal ilişki biçimidir.

Boşanma durumu çiftlerin birbirlerini iyi tanımamaları ve ekonomik durum ile alakalıdır. Evlenme ve boşanma kriterleri yasa ile düzenlenir.

Evlilik türleri:

- 1) **Endogami:** İç evlilik (Kabile)
- 2) **Egzogami:** Dış evlilik (akraba evliliğine karşı)
- 3) **Monogami:** Tek eşlilik
- 4) **Poligami:** Çok eşlilik
- 5) **Matrilokal:** Anne çevresine katılma (iç güvey)
- 6) **Patrilokal:** Baba çevresine katılma
- 7) **Neolokal:** Ayrı ev açma

Sayfa 129 etkinlik

4.Konu: Aile Modelleri ve Akrabalık

Aile modelleri: Küçük, büyük, ataerkil, anaerkil, demokratik

Sayfa 132 etkinlik

Ailenin içinde yer aldığı geniş örgütlenmeye akrabalık denir. (kan akrabalığı – sıhri akrabalık)

Sayfa 134 etkinlik

Tartışma: Toplumda kadın ve erkeğin yeri

Atatürk'ün kadınlara verdiği önem: Türk kadını dünyanın en aydın, en faziletli, en ağırbaşlı kadını olmalıdır.

Atatürk'e göre toplumun kaynağı kadınlara bağlıdır. O dönemlerde dünyada olmayan kadın hakları Atatürk döneminde verilmiştir.

5.Konu: Eğitim Kurumu ve İşlevleri

Eğitim bireyde istendik davranış değişikliğidir.

Eğitimin işlevleri:

- Kültürün aktarılması
- Toplumsal kontrolün sağlanması
- Toplumsal bütünleşme (etnik gruplar için)
- Toplumsal gelişme (iş gücü ve yenilikcilik)

Sayfa 141 etkinlik

6.Konu: Atatürk ve Eğitim

Eğitim, bir ulusu hem özgürleştirir, hem de esaret altına alır. Eğitim millileştirilmelidir.

Sayfa 143 etkinlik a.milli b.bilimsel c.birlik d.uygulamalı e.disiplin f.karma g.karakterli nesil ğ.eşitliği

7.Konu: Din ve işlevleri

Din kutsal iç huzura götüren, yaratıcıyla alakalı üst benliktir. Din dünyayı tanımlar, hayat düzeni önerir, dayanışma sağlar, dünyayı yaşanılır kılar.

Dinin işlevleri:

- Güven ve huzur
- Toplumsal kontrol
- Sosyalleşme
- Toplumsal dayanışma
- Kültürel devamlılık

Sayfa 146 etkinlik

öğütlenme,kurumlar,etkinlikler,değişme,rolü

8.Konu: Din ve Laiklik

Laiklik, din ve devlet işlerini ayırt etmektir. Laiklik sekülerizm ile karıştırılmamalıdır. Laik sistemde dini kurum vardır.

Atatürk ve laiklik: Atatürk, tutuculuk ve gericiliğe karşı din ve vicdan hürriyetini savunur. Softa sınıfının yanlış yönlendirmelerini ve halkı sömürmelerini engellemek için diyanet işlerini kurmuştur. Kuran tefsir ve meali hazırlatmıştır.

9.Konu: Ekonomi ve Temel Öğeleri

Ekonominin kaynağı tarım, üretim ve teknolojidir.

Sayfa 155 etkinlik

Ekonominin ana kavramları: Mal ve hizmet

Mal: Serbest mal (güneş, hava) – Ekonomik mal [üretim malı (dolaylı enerji veren mallar) - tüketim malı (dayanıklı,dayanıksız)]

Ekonomi: Mal ve hizmetlerin temini ve dağılımını belirleyen , sınırlı kaynaklarla sınırsız ihtiyaçlar arasında denge sağlayan kurumdur. Malın, pazara sunumu talep edilenden fazlaysa fiyatı düşer.

Hizmet: İhtiyaçları karşılayan soyut çabalardır. Hizmet de gereksinimdir.

Üretim Öğeleri

Doğa

ham madde

Emek

İnsan enerjisi

Sermaye

Araç-imkan

Girişim

Diğerlerini kapsar

Tüketimi Belirleyen Unsurlar

- Tüketim miktarı
- Kültür
- Reklam
- Çevre(iklim)

Enflasyon: Mal ve hizmetin fiyatının yükselmesi, alım gücünün düşmesidir. İhracat azalır, ithalat artar, yatırım yapılmaz.

Deflasyon: Fiyatların düşmesi ve alım gücünün artmasıdır. Üretim düşer, işsizlik artar.

Revalüasyon: Ülke parasının döviz ve altına göre değer kazanmasıdır.

Devalüasyon: Ülke parasının döviz ve altına göre değer kaybetmesidir.

Resesyon: Ekonomik büyümenin durma noktasına gelmesi ve eksi yönde azalmasıdır. Nedenleri; nüfusun hızla artması, milli gelirin azalması, işsizliğin artması, ekonomik faaliyetlerin bitmesi ve üretim yapılamamasıdır.

Veblen malları: Bazı mallar insanların sınıflarına göredir. (lüks otomobiller, işporta malları) Snop adı verilen kişiler kendi sınıflarının dışında lüks tüketime özenerek lüks tüketim mallarının fiyatlarının yükselmesine neden olur.

10.Konu: Ekonomik Sistemler:

Ekonomik sistemleri biçimlendiren toplum geçmişı, doğal kaynaklar, iklim, halkın görüşleri, sorunlar ve çözümlerdir.

Bireyci görüş: Kişisel yararlar önemlidir. (liberalizm, kapitalizm)
En verimli olanlar piyasaya çıkmalıdır.

Kişisel çıkarıcı görüş: Birey üretim faaliyetlerine katılarak ortak toplamdan kendi payını alır. (komünizm)

Karma ekonomi: Kamu yararıyla kişisel çıkar bağdaştırılmıştır.
Sınırlı mülkiyet vardır.

Atatürk'e göre uygarlık ekonomiden geçer. Tam bağımsızlık için ekonomik bağımsızlık şarttır. Devletçilik Türk sistemidir.

Sayfa 161 şema

11.Konu: Siyaset Kurumu

Aristokrasi: Azınlık soyluların yönetimidir.

Oligarşi: Zengin belirli bir zümrenin yönetimidir.

Demokrasi: Halkın yönetimidir.

Tiranlık: Zorbalığa dayanan tek kişi yönetimidir.

Timokrasi: Şan ve şeref düşkünü olanların yönetimidir.

Doğrudan demokrasi: Halk yönetimle ilgili kararları kendisi alır.

Temsili demokrasi: Parlamenter sistemdir.

Katılımcı demokrasi: Sorumluluk paylaşmadır. (referandum)

Not: Cumhuriyet bir rejimdir, demokrasi onun uygulamasıdır.

Güçler ayrılığı: Yasama , yürütme ve yargının devletin farklı organlarınca kullanılması ve birbirlerini denetlemesidir.

Hümanizm ve demokrasi: Hümanizm insanı merkeze alan yaklaşımdır. Temelinde hoşgörü vardır. Her türlü fikir ve düşünce demokratik ortamda çeşitlilik arz eder.

Sayfa 170 etkinlik

Atatürkçülük:

Atatürk'ün fikri yönlerini benimseyip uygulamaktır.

İlkeleri: Cumhuriyetçilik, Halkçılık, Milliyetçilik, Devletçilik, Laiklik, Devrimcilik

Bütünleyici ilkeleri: Barış, Hümanizm, Rasyonalizm, Gerçekçilik

Atatürkçülük kişi onuruna değer veren , akılcı ve insancıl bir görüştür. Kurmuş olduğu cumhuriyet tüm çağdaş, işlevsel düşünce yapılarına imkan sağlar. Atatürkçülük denenmiş ve başarıya ulaşılmış bir sistemdir. Atatürk ilkeleri bir bütündür, birbirini tamamlar.

İdeolojiler siyasi amaçlıdır. Atatürkçülük bir ideoloji değildir. Türk tarihine göre oluşturulmuş, hiçbir zümreyi dışlamayan, ilerici bir sistemdir.